

Pratarmė

Šis leidinys yra sudarytas iš mokslinių straipsnių, perskaitytų Antrojoje tarptautinėje muzikos teorijos konferencijoje, surengtoje 2001 m. balandžio 5–6 d. Vilniuje, tema „Muzikos komponavimo principai: tarp etno- ir techno-“. Konferencijos rengėjai – Lietuvos muzikos akademija ir Lietuvos kompozitorių sąjunga.

Konferencijos, kaip ir leidinio, tikslas – suteikti naujų impulsų teorinės minties plėtotei komponavimo praktikos ir mokymo proceso srityse. Leidinys skirtas kompozitoriams, muzikologams, menotyrininkams, kultūrologams bei visiems besidomintiems šiomis problemomis. Reguliarus konferencijų komponavimo principų klausimais organizavimas bei jų medžiagos leidimas prasmingas keliais atžvilgiais – stiprinant abipusiškai naudingą, koreguojantį kompozitoriaus ir teoretiko veiklos sričių ryšį, plečiant bendradarbiavimo galimybes su užsienio šalių mokslininkais, propaguojant Lietuvos muzikos teorijos ir kūrybos darbus bei darant įtaką muzikos akademinio jaunimo studijų programoms bei akiračiui apskritai.

Leidinį sudaro 8 straipsniai (lietuvių, rusų, anglų, vokiečių kalbomis). Leidinio skaitytojas nesunkiai pastebės, kad didesnioji dalis straipsnių tiesiogiai tyrinėja archajinių etno- bei nūdienos techno- komponavimo sąsajų aplinkybes. Šis „tarp“ etno ir techno autorių motyvuojamas gana skirtingai. Muzikologas iš Rusijos Michailas Prosnjakovas išvelgia trečiojo sintetinio kelio galimybę, kuri kyla trinarės logikos dėka (objektas – subjektas – transcendencija). Ryšys su transcendentiniu šaltiniu, pasak autoriaus, leidžia sintezuoti daugelį senųjų ir naujųjų muzikos komponavimo principų. Lietuvių muzikologas Antanas Kučinskas etno- ir technoryšį nužvelgia archajinių komponavimo principų paveikos naujajai muzikai aspektu. Ši paveika realizuojama binarinėmis muzikos struktūromis (dermės, ritmo, formos), kurios įtaigiai primena mitinio mąstymo konstrukcijas. Muzikologė iš Rusijos Margarita Katunian akcentuoja diametraliai skirtingą minėtos paveikos aspektą, o būtent, intensyvų etno muzikos skverbimąsi į moderniąją dabarties kultūrą. Tam tikru mastu, kaip pastebi muzikologė, tai atspindi sutinkamų terminų įvairovę (ethnomusic, avant-folk, ethno-techno, ethno-sacro, sacro-folk, world music, free-folk, ethno-jazz, incidental music...). Neprarasdama savo etno- identiškumo, visa ši muzika pasirodo imli sąveikauti su įvairialypėmis avangardinės ir elektroninės muzikos rūšimis. Dvi lietuvių muzikologės Inga Jankauskienė ir Rūta Gaidamavičiūtė pristato du skirtingus įžymaus lietuvių kompozitoriaus Broniaus Kutavičiaus kūrinis. Nors analizuojami skirtingi kūriniai, abi muzikologės pažymi išskirtinį bendrą kompozitoriaus muzikos bruožą, pasireiškiantį muzikos ir mito sklaidos daugialygmeniškumu.

Likusieji autoriai labiau orientuojasi į universalijas, skaičius, algoritmą, intenciją. Antai skaičius nuo seniausių laikų palaiko praeities ir dabarties komponavimo paslapčių universalias sąrangas. Šiuo atžvilgiu įdomus muzikologės iš Rusijos Valerijos Cenovos straipsnis apie skaičių magiją Sofijos Gubaidulinos muzikoje. Panašiai moderni kompiuterinė programa nemažiau universaliai gali užvaldyti praeitį ir dabartį. Šia prasme pažymėtina grupės italų mokslininkų suformuota programinė įranga, skirta analizuoti naujam tembriniam harmonijos funkcionalumui. Šios programos autoriai – italai Giovanni Grosskopf, Didier Guique, Ernesto Trajano. Lietuvių muzikologo Rimanto Janeliausko darbas „Teoriniai komponavimo technikos metmenys“ (pateikiama pirmoji koncepcijos dalis) pagrindinį dėmesį sufokusuoja dar į vieną komponavimo universaliją – intuityvųjį techno- pradmenį.

Vyr. redaktorius ir sudarytojas
doc. dr. R. Janeliauskas